

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MARIA, regină a României

Povestea vieții mele : memorii din război / Maria,
regina României ; trad. din lb. engleză de Gabriel Tudor. -
București : Librex Publishing, 2026

3 vol.

ISBN 978-630-353-085-7

Vol. 1. : 1916. - București : Librex Publishing, 2026. -
ISBN 978-630-353-082-6

I. Tudor, Gabriel (trad.)

821.135.1

94

929

Editor: Ionuț Radu

Corectură: Marian Busuioc, Evelin Ceciu / Corectura.ro

DTP: Monica Ioniță

LIBREX PUBLISHING

Str. Episcopul Radu, nr. 30, București

redacție: 0723 193 019

comenzi@librex.ro

www.librex.ro

© LIBREX PUBLISHING, 2026

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se
pedepsește conform *Legii dreptului de autor*.

POVESTEA VIETII MELE MEMORII DIN RĂZBOI, 1916

VOLUMUL 1

MARIA, REGINA ROMÂNIEI

Traducere din limba engleză de Gabriel Tudor

Librex Publishing
București, 2026

CUPRINS

Neutralitatea României	13
Moartea lui Carmen Sylva	24
Grijile neutralității	38
Decizia intrării în război	76
Primele zile de război	84
Invazia germană	95
Îl pierd pe mircea	102
Evacuarea se apropie.	114
Fuga la Iași	126
La marele cartier general	137
Dificultăți militare și politice	146

CAPITOLUL I

NEUTRALITATEA ROMÂNIEI

Ultimul capitol al unui volum anterior al memoriilor mele se încheia cu ziua în care soțul meu a urcat pe tron și în care am stat unul lângă altul în Parlament, în fața poporului nostru.

Am descris acel moment în cuvintele scrise la vremea respectivă, pentru a nu pierde nimic din intensitatea emoției resimțite în acea ocazie supremă.

Mulți ani – ani care contează dublu – s-au scurs de atunci până acum și atât de multe evenimente au marcat acești ani, încât astăzi nu aș mai putea găsi cuvinte suficient de vibrante pentru a reda acea emoție extraordinară.

Mă aflu atunci la începutul unei noi vieți; posibilități imense se deschideau în fața mea, dar un vâl gros ne ascundea viitorul. Ce-avea să ne aducă el? Glorie, onoare, triumf sau tragedie și umilință? Care dintre acestea?

România și cu mine: o clipă solemnă. Oare într-adevăr primisem puterea pe care mi-o imaginam, oare eram la înălțimea sarcinii mele, oare emoția care mă cutremura în așteptarea a ceea ce urma să vină era un semn bun? România și cu mine – ce însemnam una pentru cealaltă acum, când stăteam pe propriile picioare, în fața propriilor responsabilități? Bătrânul rege nu mai era acolo să ne sfătuiască, să ne îndrume și să ne avertizeze, să ne arate calea: acum totul

depindea de noi, căci noi aveam să ținem frăiele în mâini. Eram oare suficient de puternici pentru a prelua o astfel de moștenire într-un moment în care întreaga lume era în flăcări? Numai viitorul putea răspunde la aceste întrebări.

În această ultimă parte a poveștii vieții mele, voi încerca să relatez ce mi s-a întâmplat după acea primă mare emoție; ce ne-a rezervat destinul și în ce mod aveam să-mi pun la încercare originea engleză și educația pe care mi-o dăduseră mama și, mai târziu, Unchiul și Mătușica. Nu este o poveste foarte lungă: acoperă doar patru ani, dar ani cu o însemnătate dublă, plini de evenimente și de oameni – de fapt atât de plini, încât abordez cu o anumită anxietate sarcina, pe care singură mi-am impus-o, de a povesti totul așa cum a fost.

Această carte va avea un stil oarecum diferit față de cea anterioară, întrucât o mare parte din ea va fi citată din jurnalul pe care l-am ținut de la intrarea în război.

Cu o perseverență neobosită, pe care nu pot să nu o admir astăzi, am scris totul, aproape de la oră la oră. Totul se află aici, în fața mea – o acumulare copleșitoare de documente, fiecare pagină purtând o dată precisă și fiecare zi fiind descrisă cu toată emoția momentului, cu exagerările, temerile și speranțele sale: pagini pasionale în care mă citesc pe mine însămi, cu toate urcușurile și coborâșurile stărilor mele de spirit.

Selecția mi se pare extrem de dificilă. Nu trebuie să pierd firul poveștii mele. Fiecare pagină este atât de plină de viață, atât de încărcată de evenimentele zilei, încât pare obligatorie citarea tuturor amănuntelor – dar eu le voi alege doar pe cele mai relevante, pe cele care exprimă cel mai bine tensiunea vremurilor. Sper că voi reuși să pun povestea cap la cap într-un mod care să facă lectura plăcută, evitând pe cât posibil repetițiile atât de firești în jurnale.

Înainte de a începe această parte a povestirii mele, trebuie să vorbesc despre cei doi ani de neutralitate trăiți înainte ca România să intre în război, dar, din păcate, nu am nicio consemnare scrisă de la acea vreme.

Un guvern liberal condus de Ion Brătianu era la putere când a murit bătrânul rege. Conform tradiției, Brătianu, în calitate de prim-ministru, a prezentat demisia sa și pe cea a guvernului condus de el, iar regele Ferdinand nu a acceptat-o: astfel, noua domnie a început mână în mână cu liberalii.

Soțul meu și cu mine am decis să facem cât mai puține schimbări în casa regală, pentru ca șocul trecerii de la un regim la altul să nu fie prea dureros. I-am respectat pe vechii slujitori și pe fideli susținători ai predecesorului nostru – chiar și pe cei care ne făcuseră viața grea în tinerețe.

Regele Ferdinand era cel mai bun om din câți există, fiind întotdeauna gata să-mi asculte rugămințile când încercam să împiedic orice răutate sau chiar răzbunare justificată. Nu am fost niciodată adepta răzbunării: am preferat să fac din dușmanul meu un prieten. Puterea în sine conferă privilegiu aproape nedrepte și, conform concepțiilor mele, acestea nu trebuie niciodată folosite în mod abuziv, mai ales în ceea ce privește duritatea sau orice alt sentiment care ar putea semăna măcar puțin cu răutatea. Aș prefera să îmi tratez dușmanul cu bunătate decât să-i fac un rău; mă tem că nu sunt una dintre acele persoane adepte ale principiului „ochi pentru ochi”. Este atât de trist să devii brusc „trecutul” și am făcut tot ce am putut pentru a nu accentua atitudinea de „nou stăpân”, atât de irezistibilă pentru mulți.

Sunt perfect conștientă că se afirma în toate felurile că aș fi influențat voința regelui Ferdinand și că, fiind excesiv de ambițioasă, îmi plăcea să conduc și să domin. Acest lucru mi se spunea atât ca laudă, cât și sub formă de critică,

iar eu, în general, zâbeam, „pentru că lucrurile nu sunt așa cum par a fi”.

Dar sincer vorbind și cercetându-mi conștiința în profunzime, nu pot recunoaște în mine nicio intenție sau dorință deliberată de a domina. Cu siguranță simțeam o anumită iritare față de indecizia celorlalți: ca femeie, trăgeam concluzii pripite și păream întotdeauna să fiu lucidă, simțindu-mă extraordinar de alertă și gata să înțeleg orice situație. Având o minte deschisă și receptivă, eram ușor de abordat și de înțeles, așa că oamenii nu se temeau de mine. Nu evitam niciodată o discuție, dezbaterile nu mă alarmau, întâlnirile dificile mă puneau la încercare: în orice moment al zilei mă simțeam aproape electrizată.

Soțul meu cunoștea acest lucru și știa, de asemenea, că argumentele mele erau, în general, incisive și la obiect; eram întotdeauna pregătită pentru orice dispută, așa că, puțin câte puțin, el a adoptat obiceiul de a apela la mine când era debusolat. Adesea, găsea în mine un sfetnic de încredere și unul care, pentru o femeie, putea fi ciudat de impersonal.

Regele Ferdinand avea o fire retrasă, nu-i plăcea să se impună; manifesta, de asemenea, o oarecare lentoare atunci când trebuia să ia hotărâri, în timp ce eu nu aveam niciun fel de ezitare. Dificultățile păreau să-mi dubleze energia și aveam o veselie sănătoasă, susținută de un simț al umorului de nezdruccinat, care putea detensiona și cea mai încordată atmosferă, iar aceste particularități ale tovarășei sale de viață erau utile pentru un bărbat care era rar în toane bune. Din cauza faptului că fusese prea mult timp subjugat și oprit, regele Ferdinand avea nevoie să fie continuu stimulat și susținut; atitudinea mea îi dădea curaj și speranță. În momentele de îndoială, el găsea în mine o siguranță de oțel pe care nu o regăsea în sine. Umăr lângă umăr, eram cei mai puternici; viața nu mă speria, pentru că

aveam în mine ceva din războinicul vesel care nu se ferește niciodată de luptă.

Soțul meu nu era genul de om care să mă recunoască fățiș drept colaboratoare, nu era suficient de deschis. În plus, ca german, era un susținător ferm al legii salice, iar a admite opinia unei femei ar fi fost împotriva tradițiilor sale dragi. Dar el depindea de mine, eu eram tovarășa veselă, uneori neascultătoare, dar care nu-l dezamăgea niciodată. În plus, sarcina noastră, precum și scopul nostru erau aceleași și amândoi trăiam pentru același ideal – binele țării noastre. Acest lucru ne făcea să fim răbdători unul cu celălalt și toleranți față de imperfecțiunile reciproce.

Faptul că am fost treptat forțată să iau parte la evenimente nu a fost nici pe departe din pricina vreunei ambiții personale meschine sau a vreunei dorințe egoiste de a mă pune în evidență, ci din cauză că vremurile erau tulburi, munca era istovitoare, era nevoie de toate mâinile și mințile, toți bărbații erau chemați să dea tot ce aveau mai bun, iar eu, în felul meu impulsiv și necalculat, aveam multe de oferit. Așadar, când a fost nevoie, am intervenit pur și simplu: nu pentru că voiam să monopolizez drepturi necuvenite, ci pentru că totul făcea parte din munca de zi cu zi, din pură necesitate. Era o consecință logică a situației și a celor obligați să o înfrunte cât mai bine posibil, fiecare om îndeplinindu-și partea sa de misiune.

În ceea ce mă privește, nimic nu a fost vreodată calculat; dimpotrivă, eram periculos de imprudentă și îmi asumam riscuri aproape mortale. Nu mi-am pregătit niciodată retragerea în siguranță. Eram întotdeauna gata să rămân fidelă convingerilor mele sau să mă prăbușesc. Nu aveam nimic din diplomatul viclean, ci mai degrabă din soldatul curajos. Sunt și am fost întotdeauna mișcată de un instinct irezistibil de a da, fără să mă opresc vreodată să mă gândesc

dacă acțiunile mele precipitate erau înțelepte sau nu ori dacă mă expuneau la critici nefavorabile sau la neînțelegeri.

Generozitatea spontană este cheia ființei mele; sunt obligată să spun acest lucru despre mine, deoarece explică cel mai bine fiecare acțiune și atitudinea mea pe tot parcursul domniei regelui Ferdinand.

Dar acum destul despre mine.

Sarcina noului rege era una deosebit de dificilă, mai ales în ceea ce privea politica externă. Convinși că trebuie să rămână neutru cât mai mult timp posibil, el era totuși constrâns în mod continuu de ambele părți beligerante, amenințat și tentat pe rând. Oferte nesfârșite îi erau făcute, dar sub fiecare se ascundea un pumn de oțel gata să lovească sau să apuce.

Dar mai presus de toate exista acel conflict crud între datorie, conștiință și inimă. În mod firesc, simpatiile sale îl atrăgeau spre țara sa natală. În plus, exista credința enormă în invincibilitatea armatei germane: la fel ca unchiul său, pur și simplu nu putea concepe înfrângerea acesteia. Se poate deci lesne închipui cât de sfâșiat era în sinea lui și cu câtă neliniște îl privea poporul său, întrebându-se cum va reuși să se ridice la înălțimea promisiunii făcute când urcase pe tron: aceea de a deveni „un bun român”.

Partea mea era deosebit de delicată. Deși simpatiile mele instinctive mergeau în altă direcție, trăiam profund conflictul sufletesc prin care trecea soțul meu. În plus, și eu aveam multe legături cu Germania, care nu puteau fi rupte ușor. Oricum am fi ales, era dureros, dar eu cunoșteam pulsul țării, știam că în cele din urmă i se va cere sacrificiul crud și era datoria mea să-l conduc treptat pe Ferdinand către acceptarea inevitabilului. Numai eu puteam face acest lucru, dar trebuia să o fac cu mult tact. Trebuia să fiu un fel

de „doctor al sufletului”, să-l pregătesc puțin câte puțin, să-i întăresc voința, să-i susțin spiritul, să-i netezesc calea, dar acest lucru era posibil numai fiind mereu în gardă, mereu vigilentă și pregătită pentru orice pericol.

Nu pot explica exact cum s-a întâmplat, dar în acești doi ani dificili, prințul Știrbey mi-a fost de un ajutor neprețuit. El m-a ținut la curent cu fiecare fluctuație a opiniei publice, cu fiecare mișcare sau efort al inamicului: el a păzit, ca să spunem așa, exteriorul, în timp ce eu stăteam lângă rege zi de zi, aproape oră de oră. Toată dragostea și înțelegerea mea pentru caracterul lui Ferdinand, pentru natura sa dreaptă, iubitoare de datorie, dar și timidă, erau necesare pentru a-l ajuta să depășească groaznicul coșmar care îl aștepta. Trebuia să fie convins că nu exista altă cale, că aceasta era soarta, soarta nemiloasă. Dar în același timp sufletul său trebuia salvat de la disparare.

Încrederea și credința imensă pe care le avea în mine și în judecata mea sănătoasă, în ciuda diferenței dintre caracterele noastre, au fost, desigur, cel mai mare atu al meu. De la început, chiar și când eram tânără și nehibzuită, el a apelat întotdeauna instinctiv la voința mea puternică și la încrederea mea de neclintit.

Am avut mai multe sarcini dificile în viață, dar aceasta a fost, dintre toate, probabil cea mai chinuitoare și mai delicată.

O dificultate suplimentară era că, deși nouă zecimi din populație erau de partea Aliaților, rămânea o mică parte care credea că salvarea noastră se afla de partea Puterilor Centrale, iar printre aceștia se aflau unii dintre cei mai de încredere prieteni ai soțului meu, în frunte cu Peter Carp, pentru care atât el, cât și eu aveam o simpatie specială.

Acești oameni erau, desigur, canalele prin care îi era transmisă o propagandă contrară, iar eu eram destul de conștientă de ceea ce aveam de înfruntat.

Nu îmi este ușor să spun ce anume mi-a dat curajul convingerilor mele. Cred că două lucruri m-au susținut mai presus de toate: credința mea de neclintit în Anglia și faptul că îmbrățișasem în totalitate idealul național al unității tuturor românilor, acel vis și acea ambiție din vechime, dragi inimii fiecărui român. Acesta devenise scopul meu, precum și al poporului meu.

Pe bună dreptate, Puterile Centrale vedeau în mine nucleul rezistenței la propaganda lor. Eu eram cel mai mare pericol pentru cauza lor și, prin urmare, am devenit obiectul principal al atacurilor lor, fie ele deschise sau ascunse.

Când primeam un german sau un austriac, simțeam că el își pregătise toate energiile și că, atunci când treceau pragul camerei mele, știau că se află față în față cu cel mai periculos adversar al lor. Firește, acest lucru m-a pus la încercare și mi-a întărit nervii pentru cele mai dificile întâlniri.

Una dintre aceste întâlniri mi-a rămas întipărită în memorie și a avut loc spre sfârșitul anului 1915. A fost o discuție cu contele Ottokar Czernin, pe atunci ambasador austro-ungar la București. Contele Czernin fusese prieten personal al arhiducelui Franz Ferdinand, care în vremea sa era considerat prietenos față de România, și acesta a fost unul dintre principalele motive pentru care Czernin a fost ales să meargă în România tocmai în această perioadă de criză. În plus, era un om plăcut, înalt, blond, cu înfățișare aristocratică și maniere agreabile, deși uneori vorbea cu emfază și manifesta o anumită aroganță greu de suportat.

Probabil fusese avertizat că eu eram dușmanul principal și îmi imaginez că i se subliniasc cât de important era să mă câștige sau să mă convingă să trec de partea lor, prin mijloace corecte sau incorecte.

Czernin nu-mi era antipatic, pentru că întotdeauna m-am înțeles bine cu austriecii; manierele lor erau plăcute și relaxate. În plus, eram bună prietenă cu fratele său mai mic, Otto, așa că, deși precaută, nu aveam nimic împotriva lui, în timp ce îl displaceam sincer pe Herr von dem Busche, colegul său german.

De fiecare dată când îl întâlneam pe Czernin, el făcea tot posibilul să se arate plăcut și am observat repede că făcea tot ce putea pentru a-mi câștiga simpatia, folosindu-se de tot farmecul său personal, de care avea din belșug atunci când renunța la atitudinea sa arogantă; doar o singură dată ne-am confruntat ca de la om la om, și aceasta a fost un adevărat duel cu săbiile.

El a cerut o audiență, iar eu l-am primit singur, invitându-l la o ceașcă de ceai în camera mea privată. La început, era doar un *homme du monde*¹, rafinat și plăcut, dornic să mulțumească o doamnă, vorbind doar despre subiecte banale. Treptat însă a ajuns la subiectul fierbinte și, brusc, ne-am trezit unul împotriva celuilalt, într-o luptă aprigă.

A urmat o scenă chinuitoare, în timpul căreia Czernin a folosit toate armele pe care le avea la dispoziție. A început prin a declara că soarta României era în mâinile mele. Nu avea rost să protestez sau să încerc să-l conving că lucrurile nu stăteau așa; numai eu – și el știa asta foarte bine – aveam ultimul cuvânt, iar România urma să acționeze conform deciziei mele. Era bine știut faptul că regele asculta sfaturile mele, așa că urma să acționeze conform judecății mele. El, Czernin, era prietenul și admiratorul meu: de aceea venise la mine în acest moment suprem, pentru a-mi deschide ochii înainte de a fi prea târziu.

Acum era momentul ca România să se alieze cu Puterile Centrale, în timp ce trupele acestora erau victorioase

1 Om de lume. (în franceză, în original, n.tr.)